

27. WARTOŚĆ NAUKI

I. PROSPEKT WARTOŚCI

Wartość nauki sprawdza się w ocenie rozwoju intelektualnego człowieka, jak i umiejętności wykorzystania zdobytej wiedzy w praktyce, by ułatwić życie indywidualne i społeczne. Rozwój nauki prowadzi do powstawania nowych technologii służących komunikacji międzyludzkiej (radio, telewizja, telefon komórkowy), produkcji żywności, prowadzenia handlu, transportu, przewidywaniu pogody, rozwoju medycyny i edukacji.

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny.

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Zdobywanie wiedzy na każdym poziomie edukacji.

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność korzystania ze zdobytego wykształcenia i posiadanej wiedzy.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Historia rozwoju nauki w poszczególnych epokach.
- Wpływ nauki na powstawanie niszczycielskiej broni.
- Perspektywy rozwoju i zastosowania osiągnięć nauki w XXI wieku.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

→ NORMY

- Nauka przyczynia się do postępu ludzkości.
- Nauka wiąże się z pracą intelektualną człowieka.
- Poznanie naukowe zbliża do poprawnego funkcjonowania człowieka.

→ ZASADY

- Nauka w szkole pozwala mi poznać prawa, dzięki którym funkcjonuje świat.
- Odkrycia naukowe pomagają w zachowaniu zdrowia i życia.
- Nauka pozwala na właściwe i skuteczne wykonywanie pracy.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

→ NORMY

- Nauka nobilituje człowieka.
- Nauka pozwala odkrywać prawdę, czyli zgodność intelektu z rzeczywistością poznawaną.
- Wartość nauki i postęp jest niezbędny dla dobra człowieka.

→ ZASADY

- Poszerzam swoją wiedzę w życiu zawodowym.
- Dbam o rozwój intelektualny młodego pokolenia.
- Właściwie oceniam rozwój współczesnych nauk.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

→ NORMY

- Nauka i programy edukacyjne współgrają ze sobą.
- Nauczanie szkolne jest zgodne z prawdą naukową.
- Nauka pozwala zrozumieć świat wewnętrzny i zewnętrzny człowieka.

→ ZASADY

- Udostępniam odkrycia naukowe dla młodzieży.
- Uczę naukowego myślenia, argumentowania i właściwego postępowania.
- Weryfikuję informacje naukowe by służyły dobru człowieka – ucznia.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

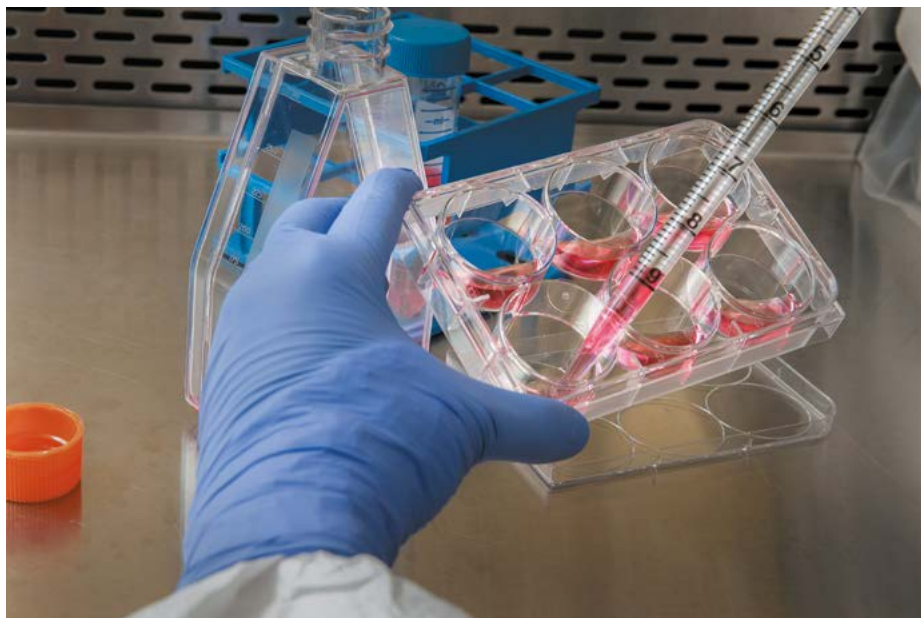
Każdy uczeń opracowuje jedno z ostatnich osiągnięć naukowych z wybranej dziedziny nauki współczesnej. Nauczyciel prowadzi dyskusję na temat przedstawionych osiągnięć naukowych. Klasa wspólnie poszukuje adresatów nowych technologii i innych osiągnięć naukowych.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczniowie interesują się badaniami naukowymi prowadzonymi w poszczególnych dziedzinach. Wybierają kierunki swojego rozwoju intelektualnego zgodnie ze zdolnościami. Uczniowie mają świadomość konieczności rozwoju intelektualnego człowieka oraz potrzeby prowadzenia badań naukowych. Nauka ma służyć dobru człowieka w każdym środowisku jego rozwoju.

1.10. ZAGROŻENIA

Nie sposób negować współczesnych osiągnięć naukowych i postępu. Kierowanie jednak tym postępowaniem jest zależne od wpływowych ośrodków państwowych i ekonomicznych, które nie zawsze kierują się najważniejszymi wartościami, a przede wszystkim poszanowaniem godności człowieka. Życie ludzkie i dobro człowieka mogą być zagrożone przez niewłaściwe użycie osiągnięć naukowych; niektóre odkrycia mogą zagrażać człowiekowi.

II. WYBRANA LITERATURA Z KOMENTARZEM

FIDES ET RATIO

” Skłania mnie do tego przeświadczenie, że zwłaszcza w naszych czasach poszukiwanie prawdy ostatecznej często nie ma wyraźnie określonego kierunku. Niewątpliwie wielką zasługą współczesnej filozofii jest skupienie uwagi na człowieku. Wychodząc od tego i stając w obliczu wielu pytań, rozum jeszcze mocniej odczuł pragnienie coraz szerszej i coraz głębszej wiedzy. W rezultacie zbudowano złożone systemy myślowe, które zaowocowały rozwojem różnych dziedzin wiedzy, sprzyjając postępowi w kulturze i w dziejach. Antropologia, logika, nauki przyrodnicze, historia, język w pewien sposób cały obszar wiedzy został objęty tym procesem. Pozytywne osiągnięcia nie powinny jednak przesłaniać faktu, że tenże rozum, skupiony jednostronnie na poszukiwaniu wiedzy o człowieku jako podmiocie, wydaje się zapominać, iż powołaniem człowieka jest dążenie do prawdy, która przekracza jego samego.

↑ FR 5.

KOMENTARZ

Święty Jan Paweł II pragnął połączyć działania rozumu ludzkiego z prawdą objawioną. Wskazywał na dwa źródła wiedzy, jedno zawarte w rozumności człowieka, a drugie zawarte w mowie Boga do człowieka. Rozwój nauki trwa i świadczy o wielkości i zdolnościach rozumu ludzkiego. Nie można natomiast negować wynikających z rozumu prawd moralnych, które wskazują na ich nadzwyczajne pochodzenie, zwane inaczej Objawieniem, czyli interwencją Boga w życie ludzkie.

III. NAUCZANIE

Rozwój nauki i zastosowanie jej osiągnięć w życiu pozwala na poszerzenie zakresów działania i zaspokaja podstawowe potrzeby ludzkie (żywność, ubranie, mieszkanie, zdrowie, rozwój intelektualny). Nauka ma służyć człowiekowi i dobru moralnemu, które skierowane jest do wszystkich istot ludzkich.

3.1. SUGESTIE FILOZOFICZNE

„Filozofia jest często ujmowana jako metadyscyplina – najbardziej ogólna z dziedzin wiedzy, wyznaczająca ich podstawy metodologiczne i warunki funkcjonowania. Z drugiej strony jest ona dyscypliną autonomiczną – mającą własną problematykę i metody badawcze. Już u swoich korzeni w starożytnej Grecji

zasadniczym problemem były kwestie odróżniania filozofii od innych dziedzin działalności ludzkiej. Filozofia powstała poprzez odróżnienie od mitu. Podobnie jak mit, zajmowała się wyjaśnianiem podstawowych kwestii dotyczących rzeczywistości¹.

3.2. SUGESTIE DYDAKTYCZNE I PEDAGOGICZNE

Metoda to sposób postępowania. W zależności od rodzaju nauki stosuje się różne lub odmienne metody, które mają doprowadzić do właściwego opisy prawdy lub innych zjawisk, czyli zgodności intencjonalnej rozumu poznającego z rzeczywistością poznawaną (łac. *veritas est adequatio rei et intellectus*)². „Według tzw. klasycznej definicji prawda – zgodność, adekwatność treści sądu z rzeczywistym stanem rzeczy, którego ten sąd dotyczy”³.

1 *Filozofia* [online], https://pl.wikipedia.org/wiki/Filozofia#Paradygmaty_filozofii [dostęp: 31.07.2022].

2 A.M.S. Boecjusz, *O pocieszeniu, jakie daje filozofia*, tłum. i oprac. G. Kurylewicz, M. Antczak, Wydawnictwo Marek Derewiecki, Kęty 2018, s. 123-125.

3 *Prawda* [online], „Encyklopedia PWN”, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/prawda;3961806.html> [dostęp: 31.07.2022].

3.3. SUGESTIE PSYCHOLOGICZNE

„Psychologia (od stgr. ψυχή *psyche* «dusza»; λόγος *logos* «słowo, myśl, rozumowanie») – nauka badająca mechanizmy i prawa rządzące psychiką oraz zachowaniami człowieka. Psychologia bada również wpływ zjawisk psychicznych na interakcje międzyludzkie oraz interakcję z otoczeniem”⁴. Dziedziny psychologii: psychologia poznawcza, psychologia rozwojowa, psychologia społeczna, psychologia porównawcza, psychologia fizjologiczna, psychologia psychometryczna, psychologia stosowana.

IV. NAUCZANIE RELIGIJNE

Teologia (nauka o Bogu) opisuje zjawisko religii i wiary w danym społeczeństwie w odniesieniu do danych prawd objawionych. Prawdy objawione to inaczej mowa Boga do człowieka. Do poznania Boga możemy dojść za pomocą rozumu, poznając z rzeczy stworzonych ich Stwórcę.

Na świecie spotykamy wiele religii opartych na objawieniu (judaizm, chrześcijaństwo, islam⁵) uznającym monoteizm, wiarę w jednego Boga. Inne religie świata z zasady są oparte na tradycjach. „Buddyzm, konfucjanizm, taoizm i shinto, w których bogowie co prawda istnieją, ale znajdują się gdzieś w tle, na podobieństwo bardziej chrześcijańskich aniołów niż bogów greckich. Wiele religii plemiennych, w których są czczone duchy przodków, nieosobowe siły natury i różne inne niemieszczące się w tej klasyfikacji istoty nadprzyrodzone. Religie w których występuje para bogów – np. dobry i zły bóg tak jak w zaratusztrianizmie”⁶.

4.1. TEOLOG

Nasze zainteresowanie kierujemy do religii monoteistycznej, do chrześcijaństwa, a konkretnie do wyznania katolickiego. Teologia katolicka opera się na Piśmie Świętym i Tradycji, wyjaśnia podstawowe prawdy wiary (*Credo*) i jest podstawą do działań duszpasterskich, czyli do rozkrzewiania wiary.

4 *Psychologia* [online], <https://pl.wikipedia.org/wiki/Psychologia> [dostęp: 31.07.2022].

5 Islam [arab. *al-islam* ,oddanie (Bogu)'], uniwersalna (świat.) religia monoteistyczna, objawiona arabskiemu prorokowi Mahometowi przez jednego Boga Allaha. Por. *Islam* [online], „Encyklopedia PWN”, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/islam;3915558.html> [dostęp: 31.07.2022].

6 *Klasyfikacja religii* [online], „Szkolnictwo.pl”, https://www.szkolnictwo.pl/szukaj,Klasyfikacja_religii [dostęp: 31.07.2022].

4.2. NAUCZANIE PAPIESKIE

” Podejmując prawie dosłownie nauczanie zawarte w Konstytucji *Dei Filius* Soboru Watykańskiego I i uwzględniając zasady sformułowane przez Sobór Trydencki, Konstytucja *Dei verbum* Soboru Watykańskiego II uczyniła kolejny krok naprzód w odwiecznym dążeniu do zrozumienia wiary przez refleksję o Objawieniu w świetle nauczania biblijnego i całej tradycji patrystycznej. Podczas Soboru Watykańskiego I Ojcowie podkreślili nadprzyrodzony charakter Bożego Objawienia. Krytyka racjonalistyczna, która w tamtym okresie zwracała się przeciwko wierze, opierając się na błędnych, ale bardzo rozpowszechnionych tezach, pragnęła podważyć wartość wszelkiego poznania, które nie jest owocem naturalnych zdolności rozumu. Ten fakt kazał Soborowi stanowczo potwierdzić prawdę, że obok poznania właściwego ludzkiemu rozumowi, który ze swej natury zdolny jest dotrzeć nawet do samego Stwórcy, istnieje poznanie właściwe wierze. Jest to poznanie prawdy opartej na rzeczywistości samego Boga, który się objawia, a więc prawdy niezawodnej, ponieważ Bóg się nie myli ani nie zamierza zwieść człowieka.

↑ FR 8.

” Gdyby więc, w imię założenia o absolutnej zdolności metody naukowej do przewidywania i uzależniania świata ludzkiego, zanegować tę transcendencję, musiałoby to oznaczać utratę tego, co najbardziej ludzkie w człowieku. A z kolei człowiek, który nie uznawałby ani swej jedyności, ani swej zdolności do transcendencji, mógłby w ten sposób sam niebezpiecznie uchylać drzwi tym wszystkim, którzy chcieliby go wykorzystywać i nadużywać.

↑ Benedykt XVI, *Przemówienie do uczestników zebrania plenarnego Papieskiej Akademii Nauk*, 6.11.2006, „L'Osservatore Romano” 2007, nr 3, s. 19-20.

” Z tego pragnienia rodzi się teologia chrześcijańska. Jasne jest zatem, że teologia nie jest możliwa bez wiary i że należy ona do dynamiki wiary, która dąży do głębszego zrozumienia objawienia się Boga, którego kulminacją jest tajemnica Chrystusa. Pierwszą konsekwencją jest to, że w teologii nie podejmuje się tylko wysiłku rozumu, aby zbadać i poznać, jak w naukach doświadczalnych. Boga nie można sprowadzić do przedmiotu. On jest Podmiotem, który pozwala się poznać i objawia się w relacji osoby z osobą. Prawidłowa wiara ukierunkowuje rozum do otwarcia się na światło pochodzące od Boga, aby kierując się miłością do prawdy, mógł on poznawać Boga w głębszy sposób. Wielcy doktorzy i teologowie średniowieczni stwierdzali, że teologia jako nauka o wierze jest udziałem w poznawaniu Boga, tak jak On zna siebie.

↑ LF 36.

4.3. PISMO ŚWIĘTE

”

Mądrość jest wspaniała i nie więdnie,
 ci łatwo ją dostrzegą, którzy ją miłują,
 ci ją znajdą, którzy jej szukają,
 uprzędza bowiem tych, co jej pragną, wpierw dając się im poznać.
 Kto dla niej wstanie o świcie, ten się nie natrudzi,
 znajdzie ją bowiem siedzącą u drzwi swoich.
 O niej rozmyślać – to szczyt roztropności,
 a kto z jej powodu nie śpi, wnet się trosk pozbędzie,
 sama bowiem obchodzi i szuka tych, co są jej godni,
 objawia się im łaskawie na ścieżkach
 i wychodzi naprzeciw wszystkim ich zamysłom.
 Początkiem jej – najprawdziwsze pragnienie nauki,
 a staranie o naukę – to miłość,
 miłość zaś – to przestrzeganie jej praw,
 a poszanowanie praw – to rękojmia nieśmiertelności,
 nieśmiertelność zaś przybliży do Boga.
 Tak więc pragnienie Mądrości wiedzie do królestwa.
 Zatem, jeśli wam miłe trony i berła, o władcy ludów,
 czcicie Mądrość, byście królowali na wieki.

↑ Mdr 6,12-21.

4.4. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

” Prawda Boga jest Jego mądrością, która kieruje całym porządkiem stworzenia i rządzenia światem. Tylko Bóg, który stworzył niebo i ziemię, może sam dać prawdziwe poznanie każdej rzeczy stworzonej w jej relacji do Niego.

↑ KKK 216.

V. LITERATURA

- Benedykt XVI, *Przemówienie do uczestników zebrania plenarnego Papieskiej Akademii Nauk*, 6.11.2006, „L'Osservatore Romano” 2007, nr 3, s. 19–20.
- Boecjusz A.M.S., *O pocieszeniu, jakie daje filozofia*, tłum. i oprac. G. Kurylewicz, M. Antczak, Wydawnictwo Marek Derewiecki, Kęty 2018.
- Czy rozum jest w konflikcie z wiarą? WX rocznicę ogłoszenia encykliki Fides et ratio*, red. J. Krokos, M. Ryś, wydaw. IPJPII, Warszawa 2009.
- Filozofia* [online], https://pl.wikipedia.org/wiki/Filozofia#Paradygmaty_filozofii [dostęp: 31.07.2022].
- Franciszek, *Encyklika «Lumen fidei». O wierze*, Wydawnictwo M, Kraków 2014.
- Islam* [online], „Encyklopedia PWN”, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/islam;3915558.html> [dostęp: 31.07.2022].
- Jan Paweł II, *Encyklika Fides et ratio*, w: tegoż, *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 2, red. S. Małysiak, Wydawnictwo Świętego Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 2005, s. 823–920.
- Jaroszyński P., *Nauka w kulturze*, wydaw. Polwen, Radom 2002.
- Klasyfikacja religii* [online], „Szkolnictwo.pl”, https://www.szkolnictwo.pl/szukaj,Klasyfikacja_religii [dostęp: 31.07.2022].
- Kucharski K., *Kościół światłem świata. Nauka wiary i życia chrześcijańskiego*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2006.
- McInerney D.Q., *Nauka logicznego myślenia*, tłum. E. Czerwińska, wydaw. Klub dla Ciebie, Warszawa 2005.
- Morawiec E., *Wybrane filozoficzne koncepcje rozumu ludzkiego i racjonalność*, Wydawnictwo Liberi Libri, Stare Kościeliska 2014.
- Nęcka E., *Człowiek – umysł – maszyna. Rozmowy o twórczości i inteligencji*, wydaw. Znak, Kraków 2007.
- Prawda* [online], „Encyklopedia PWN”, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/prawda;3961806.html> [dostęp: 31.07.2022].
- Psychologia* [online], <https://pl.wikipedia.org/wiki/Psychologia> [dostęp: 31.07.2022].
- Warzeszak J., *Polifonia nauk w ujęciu Benedykta XVI*, „Studia Bobolanum” 2021, nr 1 (32), s. 43–70.